

3. De clause waarbij een uitvoerverbod wordt opgelegd aan detaillisten wie het reeds verboden is aan anderen dan de rechtstreekse verbruikers te verkopen, kan aan de voorlopige geldigheid van een behoorlijk aangemelde overeenkomst niet afdoen.
4. De ten tijde van de inwerkingtreding van Verordening no. 17/62 bestaande overeenkomsten, gesloten tussen twee ondernemingen en aangemeld als een standaardovereenkomst in de zin van de rubriek II van formulier B, bijlage tot Verordening no. 27/62, moeten voor de toepassing van artikel 5 van Verordening no. 17/62 worden beschouwd als overeenkomsten waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn, ook ingeval zij deel uitmaken van een net van parallelle overeenkomsten.

In de zaak 1-70

betreffende het verzoek waarmee het Oberlandesgericht te Karlsruhe zich overeenkomstig artikel 177 van het EEG-Verdrag tot het Hof heeft gewend ten einde in het voor eerstgenoemde rechter aanhangige geding,

PARFUMS MARCEL ROCHAS VERTRIEBS GMBH, München,

tegen

HELMUT BITSCH, Breisach/Rhein, Waldstraße 18,

een prejudiciële beslissing te verkrijgen nopens de interpretatie van artikel 85 EEG en de ter uitvoering daarvan gegeven voorschriften, wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt : R. Lecourt, President, R. Monaco en P. Pescatore, Kamerpresidenten, A. M. Donner, A. Trabucchi, W. Strauß en J. Mertens de Wilmars (rapporteur), Rechter, K. Roemer, Advocaat-Generaal, A. Van Houtte, Griffier, het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — De aan het geding ten grondslag liggende feiten - Procesverloop

De NV naar Frans recht Parfums Marcel Rochas te Parijs heeft bij

contract van 14 maart 1963 — onder andere gewijzigd bij een nadere overeenkomst van 31 juli 1967 — aan de vennootschap naar Duits recht Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH te München voor de Bondsrepubliek Duits-

land en West-Berlijn het alleenverkooprecht toegestaan van de parfumerie-artikelen met het merk Rochas.

De Franse vennootschap verkoopt ook zelf in Frankrijk haar produkten aan detaillisten volgens het zogenaamde depotstelsel.

Dit houdt in dat slechts uitgezochte ondernemingen van de detailhandel worden bevoorradt die gehouden zijn het assortiment van de produkten der firma daadwerkelijk aan te bieden en volledig te voeren. Deze detaillisten moeten zich bovendien verbinden hun produkten nimmer aan andere handelaars, dephouders of groothandelaren te leveren, dan wel ze te exporteren. De Duitse concessiehouder moet op gelijke wijze jegens de detaillisten in zijn concessiegebied handelen.

Op 30 januari 1963 — dat wil zeggen één dag voor het verstrijken van de termijn waarbinnen oude ondernemersafspraken waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn konden worden aangemeld — heeft de Franse vennootschap overeenkomstig de laatste zin van artikel 5, paragraaf 1, van Verordening no. 17, gelijk die bij artikel 1, paragraaf 2, van Verordening no. 59 werd gewijzigd, een „standaardcontract, te sluiten tussen Rochas en elk harer concessiehouders in Frankrijk” aangemeld en, bij een formulier B, tevens een eerder gesloten depotcontract. Volgens dit formulier kan, wanneer het een standaardovereenkomst betreft, „met bijvoeging van een exemplaar van die overeenkomst worden volstaan”.

Op 24 juni 1964 heeft dezelfde vennootschap met de als detaillist aangeduide firma Parfumerie St-Roch een alleenverkoopovereenkomst voor de detailhandel gesloten van gelijke inhoud als het eerder aangemelde standaardcontract, waarin onder meer wordt bedongen :

„De concessiehouder verbindt zich de produkten, waarvoor Société Rochas hem het alleenverkooprecht heeft overgedragen, slechts en detail

en aan rechtstreekse verbruikers te verkopen.

Hij verbindt zich uitdrukkelijk die produkten nimmer in welke vorm ook te zullen leveren aan andere handelaars, dephouders of groothandelaren, noch ook ze te exporteren.

Hij verbindt zich eveneens bedoelde produkten steeds in de originele verpakking en niet bij het gewicht, of naar een bepaalde inhoudsmaat of anderszins te verkopen.

Harerzijds zal de Société Rochas haar merkprodukten uitsluitend aan haar concessiehouders leveren.”

Het contract van 1964 werd niet afzonderlijk aangemeld.

De firma Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH bemerkte dat de heer Bitsch te Breisach/Rhein — die niet tot de gesloten organisatie van de detaillisten Rochas behoorde — parfumerie-artikelen van het merk Rochas welke hem door de parfumerie St-Roch geleverd waren in de handel bracht; zij stelde tegen Bitsch een verbodsactie in waartoe zij onder meer aanvoerde dat Bitsch zich deze produkten had verschafte dank zij het feit dat een derde (Parfumerie St-Roch) haar contractuele verplichtingen had geschonden.

Bitsch concludeerde tot verwerping van deze eis en stelde daartoe dat het uitvoerverbod, vervat in het depotcontract waarvan de schending werd gewraakt, nietig was krachtens artikel 85, paragraaf 1, van het Verdrag, doch het Landgericht te Freiburg wees de vordering toe.

Op het door Bitsch ingestelde hoger beroep besloot het Oberlandesgericht te Karlsruhe blijkens de mededeling van zijn president van 10 december 1969 op 27 november 1969 het geding te schorsen en overeenkomstig artikel 177, lid 1 en lid 3, van het EEG-Verdrag aan het Hof van Justitie de volgende vragen voor te leggen :

1. Is een op 29 juni 1964 gesloten overeenkomst, die onder meer een uitvoerverbod bevat en die *niet* naar de bepalingen van Verordening no. 17/62

werd aangemeld, niettemin voorlopig geldig wanneer een „standaardcontract” van gelijke inhoud binnen de in genoemde verordening voorgeschreven termijn behoorlijk bij de EEG-Commissie werd aangemeld?

2. Zo ja : moest in dit geval het standaardcontract hetwelk tot voorbeeld diende voor een groot aantal afzonderlijke overeenkomsten die telkens tussen één der betrokken ondernemingen en een derde onderneming gesloten werden of gesloten worden uiterlijk op 1 november 1962 of op 31 januari 1963 bij de EEG-Commissie worden aangemeld?

De renvooibeschikking werd op 2 januari 1970 ter griffie van het Hof geregistreerd.

De Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH en de Commissie der Europese Gemeenschappen hebben overeenkomstig artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie EEG schriftelijke opmerkingen ingezonden.

Op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal besliste het Hof dat er geen aanleiding bestond tot maatregelen van instructie.

De Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH en de Commissie der Europese Gemeenschappen werden ter terechtzitting van 6 mei 1970 in haar mondelinge toelichtingen gehoord.

De Advocaat-Generaal heeft op 27 mei 1970 conclusie genomen.

II — De krachtens artikel 20 van het Statuut gemaakte opmerkingen

1 — Ten aanzien van de eerste vraag

a) Opmerkingen van de Commissie der Europese Gemeenschappen

i) De *Commissie* merkt op dat in de bijlage II, 1, B, van Verordening no. 27

de standaardovereenkomst als volgt wordt omschreven : „een overeenkomst welke de onderneming die het verzoek indient regelmatig met bepaalde personen of groepen van personen afsluit (bij voorbeeld een overeenkomst waarbij de vrijheid van de ene partij tot het vaststellen van de prijzen of andere voorwaarden bij wederverkoop van goederen die zij van de andere partij betrokken heeft wordt beperkt)” terwijl voorts nader wordt bepaald dat met aanmelding van de tekst der standaardovereenkomst kan worden volstaan.

Met deze bepaling wordt beoogd in het belang van het bestuur en van de ondernemingen te vermijden, dat deze laatste latere, overeenkomstig het reeds bij de Commissie aangemelde model geredigeerde, overeenkomsten opnieuw zouden moeten aanmelden.

Zodanige regeling stemt overeen met de bepalingen van artikel 87 van het EEG-Verdrag welke voornamelijk ten doel hebben een doeltreffend toezicht op de kartellen uit te oefenen en bovendien zoveel mogelijk de controle door het bestuur te vereenvoudigen.

ii) De omstandigheid dat volgens 's Hof's arrest van 12 december 1967 (*Brasserie de Haecht*, 23-67, *Jurispr.* 1967, blz. 512) voor de toepassing van artikel 85 *het geheel* van de contracten, gesloten door hem die aangifte doet moet worden onderzocht, verzet zich tegen deze oplossing niet; bovenbedoelde bepaling van Verordening no. 27 bevat een procedureregeling en belet de Commissie niet er rekening mede te houden dat door de aangever andere overeenkomsten zijn gesloten of nog zullen worden gesloten, overeenkomsten ten aanzien waarvan de Commissie dan overeenkomstig artikel 11 van Verordening no. 17 later vragen kan stellen.

De aanmelding van een standaardovereenkomst is derhalve voldoende en geldt dus voor alle contracten welke de onderneming overeenkomstig het model van de standaardovereenkomst na de aanmelding heeft gesloten of nog zal sluiten.

iii) De Commissie wijst erop dat de nationale rechter bovendien vraagt of een reeds aangemelde overeenkomst, die een exportverbod bevat, niettemin voorlopig geldig is; deze vraag zou een verwijzing inhouden naar de vroegere rechtspraak van het Hof, met name in de zaken Bosch 13-61 (arrest van 6 april 1962, Jurispr. Deel VIII, 1962, blz. 99) en Portelange 10-69 (arrest van 9 juli 1969, Jurispr. Deel XV, 1969, blz. 311).

In dit verband merkt zij het volgende op :

- a) Zo het arrest Portelange al uitsluitend betrekking heeft op de voorlopige geldigheid van een oud kartel, moet niettemin worden aangenomen dat de onderhavige overeenkomst, hoewel na 13 maart 1962 gesloten — de dag van inwerking-treding van Verordening no. 17 — zelf ook, daar zij met een standaard-overeenkomst van oudere datum overeenstemt, als een oude overeenkomst moet worden beschouwd; er bestaat in casu dus grond om uit te gaan van de door het Hof in zijn arrest 10-69 geformuleerde beginselen en met name van het beginsel der rechtszekerheid.
- b) Maar, aldus gaat de Commissie verder, de verzoekende rechter vestigt er eveneens de aandacht op dat de aangemelde standaardovereenkomst een exportverbod bevat.
— Volgens 's Hofs rechtspraak vallen de alleenverkoopovereenkomsten altijd onder het verbod van artikel 85, paragraaf 1, wanneer de heruitvoer of nevenimport van de desbetreffende produkten worden belemmerd (H. v. J. 30 juni 1966, L.T.M., 56-65, Jurispr. 1966, blz. 392). Zodanige overeenkomsten dragen ertoe bij dat de nationale markten afgescheiden blijven (H. v. J. 13 juli 1966, Consten en Grundig, 56 en 58-64, Jurispr. 1966, blz. 450) en zijn derhalve, daar zij de onderne-

mingen in staat stellen de handelsbelemmeringen welke het Verdrag juist wil elimineren opnieuw in te voeren, met de fundamentele doelstellingen van de Gemeenschap in strijd (H. v. J. 13 juli 1966, Italiaanse Republiek, 32-65, Jurispr. 1966, XII, blz. 580).

Alleenverkoopovereenkomsten waarbij het de concessiehouders wordt verboden goederen naar een andere Lid-Staat uit te voeren vallen in beginsel onder artikel 85 en de vrijstelling van artikel 85, derde lid, zal daarop slechts bij wijze van uitzondering toepassing kunnen vinden.

Verordening no. 67-67, met betrekking tot de vrijstelling per groep, gaat van dezelfde gedachte uit, daar zij bepaalt dat voor overeenkomsten welke een exportverbod bevatten geen onthefing wordt verleend.

De Commissie meent dat de beginselen, welke men zowel in deze Verordening als in de boven geciteerde jurisprudentie vindt, ook op de exportverboden in overeenkomsten gesloten tussen ondernemingen in één enkele Lid-Staat moeten worden toegepast. Contracten zoals de litigieuze beletten de detaillisten, die tot een gesloten organisatie in een bepaald land behoren, aan verbruikers of erkende detaillisten in andere Lid-Staten te leveren. Dit heeft praktisch de territoriale verdeling van de markt en een absolute gebiedsbescherming voor de concessiehouder tot gevolg.

Het is derhalve duidelijk dat alleenverkoopovereenkomsten met uitvoerverbod artikel 85 op zodanige wijze schenden dat er nimmer onzekerheid heeft bestaan ten aanzien van de rechtsgevolgen van zulke overeenkomsten ook indien ze zijn aangemeld.

Bovendien bestond er in de kring van betrokkenen niet de geringste twijfel over de vraag hoe exportverboden moesten worden beoordeeld, want zowel 's Hof's juri prudentie als Verordening no. 67-67 vonden ruime weerklank.

- Indien men de geldigheid van exportverboden erkende zou dit betekenen dat de betrokkenen een nationale markt kunnen isoleren totdat de Commissie haar beschikking heeft gegeven, een beschikking met welke totstandkoming, gezien de in de Verordeningen no. 17 en no. 99-63 met betrekking tot de procedure gegeven waarborgen, geruime tijd gemoeid is. Bood men de ondernemingen de gelegenheid om dank zij de aanmelding aan de nietigheid van exportverboden te ontkomen, dan zou een lawine van aanmeldingen volgen met als gevolg een nieuw „massaprobleem”.

Artikel 15, paragraaf 6, van Verordening no. 17 verschaft nauwelijks een oplossing voor dit vraagstuk daar de toepassing van deze bepaling eveneens tijd vordert en slechts ten gevolge heeft dat de bescherming tegen eventuele boetes wegvalt.

- Niettemin is het niet ondenkbaar dat exportverboden geoorloofd kunnen worden verklaard in de zin van artikel 85, paragraaf 3, bij voorbeeld wanneer een concessiehouder abnormaal hoge kosten moet maken om een bepaald produkt op de markt in te voeren.

De Commissie meent dan ook dat een aangemeld exportverbod *tussen partijen* voorlopig geldig moet worden geacht zonder dat daaruit rechten ten opzichte van derden kunnen worden afgeleid. Deze bijzondere voorlopige geldigheid betreft slechts de clause waarbij de export wordt verboden en

strekt zich tot de overige inhoud van het contract alleen dan uit wanneer het exportverbod daarmede een onverbreekelijk geheel vormt (H.v.J. 30 juni 1966, Technique minière, 56-65, Jurispr. 1966, blz. 392). Gelet op 's Hof's arrest van 9 juli 1969 (H.v.J. 9 juli 1969, 10-69, Portelange/Smith-Corona, Jurispr. Deel XV, blz. 311); derhalve moet worden aangenomen dat de aangemelde standaardovereenkomst, de clausules met betrekking tot de verkoop daaronder begrepen, volledig geldt, behalve voor wat het exportverbod betreft.

b) Opmerkingen van de firma Parfums Marcel Rochas

i) De firma Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH merkt op dat het voorschrift van Verordening no. 27, waarbij de aanmelding van een standaardovereenkomst voldoende wordt geacht, ten doel heeft de Commissie der Europese Gemeenschappen tegen een onoverzienbaar aantal analoge aanmeldingen te vrijwaren en de ondernemingen de administratieve besloemeringen te besparen van het telkens in zeven exemplaren invullen van duizenden formulieren met een gedetailleerde opgave van volstrekt identieke gegevens.

's Hof's arrest in de zaak Haecht verzert er zich niet tegen — anders dan de verzoekende rechter schijnt te menen — dat de aanmelding van een standaardovereenkomst de voorlopige geldigheid van daarop volgende contracten ten gevolge kan hebben. Immers zowel krachtens artikel 87 van het EEG-Verdrag als de artikelen 12 t/m 14 van Verordening no. 17 kan en moet de Commissie, alvorens krachtens artikel 85, paragraaf 3, een beschikking te geven, de onderneming die de aanmelding doet om alle nodige inlichtingen verzoeken.

Bovendien kan het aantal parallele overeenkomsten welke op grondslag

van de standaardovereenkomst tot stand kwamen op zichzelf niet een voldoende gegeven vormen bij de beantwoording van de vraag of aan de voorwaarden van artikel 85, paragraaf 3, is voldaan, daar het voor het goederenverkeer tussen de Lid-Staten beslissend op de strekking van het geheel der overeenkomsten aankomt.

Ook de ontwikkeling van het communautaire recht op het gebied van de formaliteiten voor de aanmelding schijnt de conclusie te wettigen dat de aan het Hof voorgelegde vraag bevestigend moet worden beantwoord.

Immers Verordening no. 153, waarbij Verordening no. 27 werd gewijzigd, bepaalt in het formulier B/1 dat bij het overleggen van de standaardovereenkomst voor het overige mag worden volstaan met vermelding van de *tot op de datum van de aanmelding* ondertekende identieke standaardovereenkomsten, waaruit duidelijk blijkt dat niet alle contracten behoeven te worden aangemeld. Meer nog : Verordening no. 1133/68 van 28 juli 1968, waarbij in het formulier A/B, II, 1, B de aanmelding van een standaardovereenkomst opnieuw wordt voorgeschreven, bevat deze laatste eis niet meer.

ii) Bij de mondelinge behandeling merkte de firma Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH op dat naar haar oordeel, en anders dan de Commissie heeft betoogd, de verwijzende rechter geen vragen heeft gesteld welke bijzonderlijk de voorlopige geldigheid van exportclausules betreffen.

Subsidiair merkt zij op dat het door de Commissie verdedigde systeem de door het arrest Portelange gewilde rechtszekerheid niet verschafft.

Bovendien kunnen bedingen waarbij de uitvoer wordt verboden — gelijk die welke in het contract Parfums Rochas/Parfumerie St-Roch zijn opgenomen — in geen geval tot handelsbelemmeringen tussen de verschillende Lid-Staten leiden daar de concessiehouders in de verschillende Lid-Staten aan erkende depothouders in de andere landen mogen leveren. De litigieuze clausules in de

depotcontracten zien niet zozeer op een verbod van uitvoer dan wel op een verbod aan anderen dan verkopers te leveren, hetgeen er in de praktijk toe leidt dat geen uitvoer plaatsvindt. De Commissie, aldus betoogt de firma Rochas, betwist niet dat een verkoopstelsel waarbij levering aan anderen dan de rechtstreekse verbruikers wordt verboden met het Verdrag in overeenstemming is.

2 — Ten aanzien van de tweede vraag

a) Opmerkingen van de Commissie der Europese Gemeenschappen

De *Commissie* verklaart dat de standaardovereenkomst beschouwd moet worden als een tussen twee ondernemingen tot stand gekomen overeenkomst in de zin van artikel 5, paragraaf 1, der Verordening no. 17 en dat derhalve met aanmelding voor 31 januari 1963 kan worden volstaan.

b) Opmerkingen van Parfums Marcel Rochas Vertriebs-GmbH

De firma Parfums Marcel Rochas merkt op dat bij Verordening no. 59 van 3 juli 1962 de termijn voor de aanmelding van reeds bestaande overeenkomsten wordt verlengd tot 31 januari 1963 wanneer het overeenkomsten betreft waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn.

Volgens de firma Parfums Marcel Rochas moeten alleenverkoopovereenkomsten waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn, doch die als model hebben gediend voor contracten welke de aanmeldende onderneming reeds herhaaldelijk met een groot aantal andere ondernemingen afsloot, per definitie als overeenkomsten waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn worden beschouwd.

Dit zou allereerst volgen uit de interpretatie van dit begrip, gegeven in Verordening no. 153 welke uitsluitend gewaagt van alleenverkoopovereenkomsten waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn en in haar formulier

sub A het geval regelt van de standaardovereenkomst welke de aanmeldende onderneming gewoonlijk met andere ondernemingen afsluit.

Dit zou ook de interpretatie zijn, gegeven in de Handleiding op de artikelen 85 en 86 van de Commissie (hoofdstuk 5, C, D).

De toepasselijke regels van gemeen-

schapsrecht leiden bovendien tot dezelfde conclusie. De verlenging in artikel 1 van Verordening no. 59 had ten doel de aanmeldingen van tweezijdige overeenkomsten uit te stellen; deze zijn talrijk en van minder belang in verhouding tot de gewoonlijk tussen een groter aantal partners gesloten kartelovereenkomsten.

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat het Oberlandesgericht Karlsruhe bij beschikking van 10 december 1969, binnengekomen ter griffie van het Hof op 2 januari 1970, overeenkomstig artikel 177 van het Verdrag tot oprichting van de EEG twee vragen heeft gesteld nopens de interpretatie van artikel 85 van het Verdrag alsmede van enkele bepalingen der Verordening no. 17 van de Raad van 6 februari 1962;

Ten aanzien van de eerste vraag

- 2 Overwegende dat het Hof met de eerste vraag wordt verzocht te willen beslissen of leveringscontracten met een uitvoerverbod, gesloten na 13 maart 1962 — de datum waarop Verordening no. 17/62 in werking trad — en die niet werden aangemeld in de zin van bedoelde verordening, voorlopig geldig zijn wanneer een — vóór de inwerkingtreding van genoemde verordening gesloten — standaardovereenkomst van gelijke inhoud met inachtneming van de in artikel 5 dier verordening voorgeschreven vormen en termijnen bij de Commissie werd aangemeld;
- 3 Overwegende dat het krachtens artikel 87, paragraaf 2, sub b), van het Verdrag aan de Raad staat bij verordeningen of richtlijnen de toepassing te regelen van de beginselen neergelegd in de artikelen 85 en 86, daarbij rekening houdend met de noodzaak enerzijds een doeltreffend toezicht op de kartels te verzekeren en anderzijds de administratieve controle zoveel mogelijk te vereenvoudigen;

dat met toepassing van dit voorschrift in de artikelen 4 en 5 van Verordening no. 17 wordt bepaald dat ten gunste van een overeenkomst slechts dan artikel 85, lid 3, toepassing kan vinden, indien zij vooraf bij de Commis-

sie werd aangemeld, terwijl artikel 24 van dezelfde Verordening laatstgenoemde instelling bevoegd verklaart om vorm, inhoud en overige bijzonderheden van deze aanmeldingen vast te stellen;

- 4 dat de Commissie ter uitvoering van genoemd artikel 24 bij Verordening no. 27/62 van 3 mei 1962 (Publikatieblad, blz. 1118) gewijzigd bij de Verordeningen no. 153/62 van 21 december 1962 (Publikatieblad, blz. 2918) en no. 1133/68 van 26 juli 1968 (Publikatieblad, L 189, 1) de gegevens heeft vastgesteld welke de aanmeldingsformulieren moeten bevatten;

dat in formulier B, een bijlage tot Verordening no. 27/62, en in het daarvoor in 1968 in de plaats getreden formulier A/B, onder de rubriek : *Gegevens over de inhoud van de overeenkomst, van het besluit of van de onderling afgestemde gedraging*, is bepaald, dat wanneer het een standaardovereenkomst betreft : „dat wil zeggen een overeenkomst welke de onderneming die de aanmelding verricht regelmatig met bepaalde personen of groepen van personen afsluit (bij voorbeeld een overeenkomst waarbij de vrijheid van de ene partij tot het vaststellen van de prijzen of andere handelsvoorwaarden bij de wederverkoop van goederen die zij van de andere partij betrokken heeft wordt beperkt)”, met de bijvoeging van een exemplaar van de standaardovereenkomst kan worden volstaan;

dat onder de rubriek : *Gegevens over de deelnemers* in deze zelfde formulieren nader wordt bepaald dat vermelding van naam en adres der aan de overeenkomst deelnemende ondernemingen voor de standaardovereenkomsten niet nodig is;

dat voorts de bijzonderheden van de aanmelding der standaardovereenkomsten volgens bedoelde formulieren mede gelden voor de verzoeken om een negatieve verklaring in de zin van artikel 2 van Verordening no. 17;

- 5 dat de Commissie derhalve heeft geoordeeld dat het aanmelden van een „standaardovereenkomst”, hetgeen met name in het belang der ondernemingen een verlichting van de administratieve controle betekent, voor een doeltreffend toezicht op mogelijk met artikel 85 strijdige overeenkomsten voldoende is;

dat, juist uit hoofde van haar aard, de aanmelding van een standaardovereenkomst de aandacht van de Commissie vestigt op de economische en juridische samenhang, waarin die overeenkomst moet worden gezien;

dat de Commissie bovendien krachtens artikel 11 van Verordening no. 17/62 te allen tijde de verdere inlichtingen welke zij nodig zou achten kan bekomen;

dat door de enkele aanmelding van een standaardovereenkomst het met de aanmelding beoogde doel is bereikt, ook ten aanzien van de andere door dezelfde onderneming gesloten overeenkomsten van identieke inhoud;

dat de gevolgen dier aanmelding dus mede ten gunste van laatstgenoemde overeenkomsten moeten gelden;

- 6 Overwegende dat deze conclusie evenzeer geldt wanneer het als een standaardovereenkomst aangemelde contract vóór de inwerkingtreding van de Verordening no. 17 werd gesloten, terwijl de overige overeenkomsten eerst nadien tot stand kwamen;

dat, nu Verordening no. 27/62 op dit punt niet onderscheidt en deze omstandigheid aan de doeltreffendheid van de aanmelding der standaardovereenkomst niet kan afdoen, er geen grond bestaat te onderscheiden waar de tekst zulks evenmin doet;

dat mitsdien voor de geldigheid der na de inwerkingtreding van Verordening no. 17 gesloten overeenkomsten dezelfde regels mogen worden ingeroepen als ten aanzien van de — eerder gesloten en behoorlijk aangemelde — standaardovereenkomst waarvan zij de getrouwe reproductie vormen;

- 7 Overwegende dat de Commissie heeft aangevoerd dat, gezien het feit dat de gestelde vraag overeenkomsten met een uitvoerverbod betreft, acht moet worden geslagen op dit specifieke element hetwelk volgens haar — naar zijn aard — de voorlopige geldigheid waarop voor dit soort overeenkomsten aanspraak zou kunnen worden gemaakt, zal aantasten;

- 8 Overwegende dat uit de verwijzingsbeschikking blijkt dat de verbodsclausule waarover het hier gaat wordt opgelegd aan detaillisten wie het reeds verboden is aan anderen dan de rechtstreekse verbruikers te verkopen;

dat, onverminderd de uitoefening van de aan de Commissie ex artikel 85 van het Verdrag en de Verordening no. 17/62 toekomende bevoegdheden, een verbodsclausule van deze draagwijdte aan de voorlopige geldigheid van een behoorlijk aangemelde overeenkomst niet kan afdoen;

Ten aanzien van de tweede vraag

- 9 Overwegende dat het Oberlandesgericht te Karlsruhe, voor het geval de eerste vraag bevestigend mocht worden beantwoord, verlangt te weten of de standaardovereenkomst, die voor een groot aantal individuele contracten als model heeft gediend of nog zal dienen, vóór 1 november 1962, dan wel vóór 31 januari 1963 moest worden aangemeld;
- 10 Overwegende dat artikel 5 van Verordening no. 17/62, gelijk dit werd gewijzigd bij artikel 1 van Verordening no. 59/62, de regels stelt voor de aanmelding van overeenkomsten welke ten tijde van de inwerkingtreding van Verordening no. 17 bestonden en daartoe bepaalt dat deze overeen-

komsten vóór 1 november 1962 moesten worden aangemeld, met uitzondering van die waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn waarvoor de termijn van aanmelding werd verlengd tot 1 februari 1963;

dat met deze vraag wordt verzocht te beslissen of voor de toepassing van genoemd artikel 5 een aangemelde standaardovereenkomst al dan niet mag worden beschouwd als een contract waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn;

- 11 Overwegende dat de verlenging met drie maanden voorzien ten behoeve van tussen twee ondernemingen gesloten overeenkomsten geen andere betekenis heeft dan een tegemoetkoming van administratieve aard; dat een overeenkomst hetzij tot levering hetzij tot alleenvertegenwoordiging, tussen twee ondernemingen gesloten, ook wanneer zij deel uitmaakt van een net van parallelle overeenkomsten, derhalve voor de toepassing van artikel 5 van Verordening no. 17/62 moet worden beschouwd als een overeenkomst waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn;
- 12 dat deze interpretatie voorts nog steun vindt in het feit dat in Verordening no. 153/62, die voor bepaalde alleenvertegenwoordigingsovereenkomsten waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn een vereenvoudigde aanmelding invoerde, wordt bepaald dat standaardovereenkomsten welke bestemd zijn regelmatig door een onderneming met een aantal andere te worden afgesloten, in deze vorm mogen worden aangemeld;

Ten aanzien van de kosten

- 13 Overwegende dat de kosten van de Commissie der Europese Gemeenschappen, die haar opmerkingen aan het Hof heeft voorgelegd, niet terugvorderbaar zijn; dat de procedure ten aanzien van partijen het karakter draagt van een incident in het geding voor het Oberlandesgericht te Karlsruhe en de kostenbeslissing derhalve aan laatstgenoemd gerecht staat;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord de mondelinge opmerkingen van eiseres in de hoofdzaak en van de Commissie der Europese Gemeenschappen;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name de artikelen 85, 87 en 177;

Gelet op de Verordeningen nos. 17/62 en 59/62 van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap;

Gelet op de Verordeningen nos. 27/62 en 153/62 van de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap;
Gelet op Verordening no. 1133/68 van de Commissie van de Europese Gemeenschappen;
Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap;
Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende inzake de vragen door het Oberlandesgericht te Karlsruhe in zijn beschikking van 10 december 1969 gesteld, verklaart voor recht :

1. voor de voorlopige geldigheid der na de inwerkingtreding van Verordening no. 17 gesloten overeenkomsten mogen dezelfde regels worden ingeroepen als ten aanzien van de — eerder gesloten en behoorlijk aangemelde — standaardovereenkomst waarvan zij de getrouwe reproductie vormen;
2. de ten tijde van de inwerkingtreding van Verordening no. 17/62 bestaande overeenkomsten, gesloten tussen twee ondernemingen en aangemeld als een standaardovereenkomst in de zin van de rubriek II van formulier B, bijlage tot Verordening no. 27/62, moeten voor de toepassing van artikel 5 van Verordening no. 17/62, gelijk dit werd gewijzigd bij artikel 1 van Verordening no. 59/62, worden beschouwd als overeenkomsten waarbij slechts twee ondernemingen partij zijn, ook in geval zij deel uitmaken van een net van parallelle overeenkomsten.

Aldus gewezen te Luxemburg op dertig juni negentienhonderdzeventig.

	Lecourt	Monaco	Pescatore
Donner	Trabucchi	Strauß	Mertens de Wilmars

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op dertig juni negentienhonderdzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt